

Польсько-українські відносини в політичній думці Александра Квасневського

УДК 32-027.21; 327

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-1.2>

Геник Микола Антонович
кандидат історичних наук,
доцент кафедри політичних наук
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ,
Україна
ORCID: 0000-0002-5716-8299

Важливим етапом польсько-українського примирення стала імплементація його принципів, розроблених еміграційними середовищами, у міждержавних відносинах. Велика заслуга у нормалізації польсько-українських відносин належить польському політикові, журналістові і громадському діячеві Александру Квасневському. Концепція польсько-української співпраці в політичній думці А.Квасневського містила кілька елементів: усвідомлення вирішального значення осі Варшава-Київ для безпеки регіону, розв'язання історичних суперечок, лібералізація політики щодо національних меншин, досягнення примирення, лобіювання інтеграційних та економічних прагнень України. Нормалізація польсько-українських відносин, інституалізація двостороннього примирення та лобіювання інтересів України на міжнародній арені стали важливими напрямками діяльності Александра Квасневського. В період його двох президентських каденцій ініційовано ряд двосторонніх проектів у політичній і економічній галузях. А.Квасневський взяв участь у розв'язанні внутрішньої кризи 2004 р., виступає радником українських політичних інституцій та експертом в питаннях двостороннього співробітництва. Неодноразово визнавався кращим лобістом України на міжнародній арені.

Президентура А.Квасневського вирізняється порівняно з правліннями інших глав держави III Речіпосполитої. За його каденції ухвалено нову Конституцію, Польща вступила в ЄС і НАТО. Започатковані А.Квасневським ініціативи: запрошення України до групи центрально-європейських держав, підтримка реформ і демократизації, лобіювання вступу до НАТО і ЄС, декларація про примирення, побудова нафтопроводу Одеса-Гданськ, щорічний економічний форум в Жешові, створення польсько-українського військового підрозділу, – залишаються актуальними і в сьогодиншій ситуації.

Ключові слова: польсько-українські відносини, польсько-українське примирення, Александр Квасневський, лобіювання.

Вступ. Важливим етапом польсько-українського примирення стала імплементація його принципів, розроблених еміграційними середовищами, у міждержавних відносинах. Велика заслуга у нормалізації польсько-українських відносин належить польському політикові, журналістові і громадському діячеві Александру Квасневському.

Матеріал і методи дослідження. Стаття побудована на дослідженні неопублікованих матеріалів Архіву Президента Польщі, архіву Літературного інституту в Парижі, відділу рукописів Національного закладу ім. Оссолінських, тестах промов А. Квасневського. Використано системний, історичний, компаративістський, біхевіористський методи, контент-аналіз і т.п.

Мета дослідження – проаналізувати формування і еволюцію поглядів А.Квасневського на польсько-українські відносини і міжнаціональне примирення в контексті міжнародних трансформацій у регіоні Центрально-Східної Європи.

Результати і обговорення. Александр Квасневський пройшов складну політичну еволюцію. Народившись 1954 р. в Бялоґарді в сім'ї переселенців з Віленщини, він брав участь у діяльності молодіжних соціалістичних організацій. У період трансформаційних процесів був учасником нарад Круглого стола. Співзасновник та керівник Соціал-демократії Речіпосполитої Польщі. В 1995 р. переміг на президентських виборах діючого главу держави Л. Валенсу.

В одному з інтерв'ю А. Квасневський згадував, що в молоді роки зачитувався паризькою «Kultura», яка була провідним польським інтелектуальним журналом. Певний вплив на формування позиції новообраного польського президента мала обставина, що під час першого закордонного візиту А. Квасневського, Є. Гедройць у Мазон-Ляфіт вручив йому два особисті меморіали стосовно відносин з Росією і Україною [5].

Лобіювання інтересів України стало одним з основних завдань глави польської держави. Президент Польщі зайняв позицію активного просування українського партнера у європейській структурі з перемогою на президентських виборах А. Квасневського активізувалися польсько-українські контакти, зокрема на рівні Консультативного комітету президентів України і Польщі, який був унікальним інструментом у європейській політичній практиці [9; с. 1, 3]. Важливим кроком на шляху польсько-українського зближення стало запрошення А.Квасневським президента Л. Кучми на саміт глав держав Центральної Європи у Ланьцуті у червні 1996 р. Тоді ж було узгоджено питання щодо підписання декларації про міжнаціональне примирення, яке було відкладено на наступний рік і приурочено до 50-ліття акції «Wisła».

Концепція польсько-української співпраці в політичній думці А. Квасневського містила кілька елементів: усвідомлення вирішального значення осі Варшава-Київ для безпеки регіону, розв'язання

історичних суперечок, лібералізація політики щодо національних меншин, досягнення примирення, лобіювання інтеграційних та економічних прагнень України. А.Кваснівський виходив з визначального значення Польщі і України для всього регіону. Виглошуючи тост в Києві 20 травня 1997 р. ствердив, що «коли в польсько-українському діалозі виникали розбіжності, це мало наслідки, які виходили за рамки наших двосторонніх відносин. Однак, коли в нашій співпраці переважає консенсус – Польща і Україна стають основою відносин як у нашому регіоні Європи, так і на всьому континенті. У мирній і процвітаючій Європі не можуть бути відсутніми обидва наші народи і країни».

Цю думку він розвинув під час промови у Верховній Раді України. «Розмір і потенціал наших країн свідчать на користь того, що кожна з них може відігравати важливу роль у стабілізації ситуації в нашому регіоні. Тому ще більш важливим є об'єднання наших зусиль, що виражається у стратегічному партнерстві Польщі та України. Безпека демократичної і незалежної Польщі тісно пов'язана з безпекою демократичної і незалежної України, а мирне і процвітаюче існування Європи навряд чи можна уявити у відриві від безпеки і успішного розвитку обох наших країн» [12].

На відкритті Польсько-українського економічного форуму в Жешові А. Кваснівський наголосив, що якщо ми хочемо вирішити наші проблеми, якщо ми хочемо побудувати кращу, безпечнішу, більш конкурентоспроможну Центральну Європу, то, безсумнівно, співпраця наших країн стає завданням першочергової важливості. Польща та Україна, які разом мають майже 100 мільйонів громадян, можуть запропонувати одна одній багато різних форм співпраці [7].

Важливим фактором міждержавного зближення вважав розв'язання історичних конфліктів і подолання упереджень і ворожості. А. Кваснівський звертав увагу на глибоку укоріненість конфліктів та негативний вплив тоталітарного минулого. «Ворожнеча і конфлікти між народами зазвичай мають давнє коріння. Але це також факт, що повоєнні десятиліття не скрізь в Європі були однаково сприятливими для тривалого подолання історичної напруженості та проблем. У країнах, що потрапили під радянське панування після Другої світової війни, дружба і братерство між народами були одними з провідних пропагандистських гасел, але реальність була іншою». Отримання незалежності державами Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) та глибинні трансформації дозволили почати формувати відносини між народами на основі загальнолюдських цінностей і поваги до людської гідності. Однак у багатьох регіонах ця трансформація також розморозила небезпечний потенціал націоналістичних настроїв, ксенофобії та ворожих стереотипів. Суперечки і конфлікти

на національному ґрунті сьогодні є однією з найсерйозніших загроз європейській безпеці [10].

Під час відкриття пам'ятника жертвам табору в Явожно, польський президент наголосив, що немає такого обґрунтування, немає такої ідеології, немає такої національної чи державної ідеї, яка могла б виправдати порушення основоположних прав, яка могла б пояснити застосування нелюдських методів колективної відповідальності. «Ніхто і ніщо не може виправдати сталінізм, його злочини, злочини і беззаконня». Метою тоталітарного режиму було назавжди розділити поляків та українців. Однак сучасні суспільства не повинні дивитися на історію як на виправдання для ненависті і помсти, для зведення нових рахунків. Вони повинні дивитися на неї як на застереження і урок на майбутнє. «Тільки вільна нація, суверенна нація, зріла нація може дивитися в обличчя своїй історії, бачити її без ухилянь і сумнівних виправдань. Ненависть – поганий порадник. Ми живемо не для того, щоб ненавидіти, а для того, щоб пам'ятати і залишити нашим дітям кращий світ, ніж той, в якому жили наші батьки і діди».

Напередодні саміту президентів Центральної Європи у Львові А. Кваснівський наводив приклад цього міста як можливість досягнення міжнародного співжиття. У Європі є небагато місць, які символізують досвід останніх кількох сотень років, які є місцем зустрічі стількох культур, які насправді найкраще відображають дух європейської співпраці та співробітництва в Центральній Європі. Різноманітність – це не прокляття. «Різноманітність може бути багатством, і я думаю, що Львів доводить, що чим більше ми відрізняємося і чим більше ми можемо працювати разом, тим більше ми можемо творити і тим більше ми можемо відбудовувати».

На переконання А.Кваснівського, після десятиліття фундаментальних змін, започаткованих у 1989–1991 роках, Центрально-Східна Європа постає як приклад особливого історичного успіху в подоланні міжетнічної напруженості та розбудові регіональної співпраці, зміцненні спільної безпеки і стабільності. «Цей успіх не був нам гарантований, ми завдячуємо йому власними зусиллями, мудрістю та відповідальністю. Адже коли розтанула крига «холодної війни» і мороз ялтинського порядку, постало питання, як суверенні держави цієї частини Європи впораються з багажем важкого минулого. Протягом історії та у спогадах поколінь, що досі живуть тут, людські долі по-різному складалися в киплячій стихії політичних інтересів, національних прагнень, цивілізаційних зіткнень і переплетення культур. Були війни, ворожнеча і конфлікти – залишилися болючі спогади, образи і стереотипи. У вогні розпалених емоцій вони могли б створити вибухонебезпечну суміш. Ми уникнули цієї небезпеки. Ми обрали діалог, від-

критість, важке, але послідовне примирення. Ми показали, що хочемо будувати майбутнє на довірі, повазі відмінності та пошуку спільного блага» [8].

А. Кваснівський звертав увагу на нерозв'язаність проблем національних меншин у тоталітарних суспільствах. Коли ялтинська мерзлота розтанула, відкрився рухомий і пульсуючий ландшафт. Відносини Польщі з її сусідами стали діалогом незалежних держав, які проводять суверенну політику – з усіма перевагами, але також і труднощами цієї нової ситуації. Національні меншини також отримали можливість повноцінно та автентично виражати свої потреби, почуття та прагнення. Великі досягнення нашого перехідного періоду – демократія, верховенство права, свобода слова, відкритість суспільного життя, плюралізм поглядів – сприяють дебатам. Вони не придушують суперечки і не штучно замовчують конфлікти [11].

Одним з найважливіших та історичних досягнень А.Кваснівського слід вважати підписання польсько-української декларації про примирення. Напередодні поїздки в Україну президент Польщі зустрівся з групою польської і української молоді у Кракові. Пояснюючи суть декларації, яка готувалася до підписання, А. Кваснівський ствердив, що «польсько-українська повоєнна історія була сповнена драматичних подій, які залишили слід у свідомості поляків та українців. Необхідно назвати те, що було поганим, і сказати, що це ніколи не може повернутися. Необхідно також показати, як багато хорошого було в нашій спільній історії протягом кількох сотень років».

В інтерв'ю українським ЗМІ польський президент пояснював, що ідея цієї декларації полягає в переконанні, що ми повинні намагатися винести уроки з важкого, драматичного минулого таким чином, щоб це допомогло нам будувати добре майбутнє. Декларація повинна закрити деякі рахунки, створюючи можливість для молодого покоління, щоб польсько-українські відносини були сповнені порозуміння, примирення і багаті на економічні, політичні та культурні контакти. «У цій декларації ми хочемо сказати, що було неправильно, що було трагічно, до чого немає права повернення. Якщо Польща і Україна хочуть жити разом у мирі, в дружбі, то не повинно бути повторення ні драми Волині під час війни, ні операції «Вісла». Це дуже важливо, щоб ми могли подолати погане минуле, щоб ми не будували нових націоналізмів на основі цих подій».

Пояснюючи концепцію польсько-українського примирення під час промови у Верховній Раді України, А.Кваснівський наголосив, що ми також повинні набратися сміливості говорити про те, що було складним у нашій історії і що досі викликає емоції в деяких колах. «Я впевнений, що завдяки мудрому і сміливому промовлянню правди про

важке минуле ми знайдемо шлях до справжнього примирення, яке зміцнить добросусідство між Польщею та Україною. Це підказують нам не лише політичні міркування, але й мораль. Наші народи хочуть дивитися насамперед у майбутнє, в якому домінує молодість і бажання творити, а не заціклюватися на проблемах минулого». Але глибоко людська формула «прощаємо і просимо прощення» має сенс навіть тоді, коли хтось не несе безпосередньої відповідальності за драматичні події минулого. Вона вимагає від нас поваги і співчуття до чужого страждання [12].

Символічним актом польсько-українського порозуміння стала міждержавна декларація про примирення, яка була прийнята на рівні глав держав. 21 травня 1997 р. президенти Польщі і України А. Кваснівський і Л. Кучма підписали у Києві спільну заяву про порозуміння і примирення. В преамбулі документу відзначалося, що заява ухвалена, опираючись на усвідомлення історичної відповідальності щодо теперішнього і майбутнього покоління українців і поляків та ролі Польщі і України у зміцненні безпеки і стабільності у ЦСЄ, оцінюючи важливість стратегічного партнерства обох країн, керуючись постановами Договору про добросусідство, дружні відносини і співпрацю, будучи переконаними у необхідності будування майбутнього польсько-українських відносин на правді, справедливості, щирому порозумінні і примиренні та прагнучи спільно подолати складну спадщину польсько-українських відносин, щоб тіні минулого не накладалися на теперішні дружні і партнерські зв'язки між обома країнами і народами.

В заяві відзначалося, що протягом багатовікової історії польсько-українського сусідства є багато хвилюючих прикладів щирої дружби, взаємодопомоги, співпраці, братерства зброї, та взаємних культурних впливів, які збагачували обидва народи. Не слід оминати також трагічних сторінок, таких як десятиліття воєн XVII і XVIII ст., прояви антиукраїнської політики польських урядів міжвоєнного періоду, переслідування польського населення на Радянській Україні у період сталінських репресій, польсько-український конфлікт періоду Другої світової війни та перших повоєнних років, події на Волині 1942–1943 рр. та акцію «Вісла». «Замовчування чи одностороннє висвітлення всіх цих фактів не зменшує болю покривджених і їхніх близьких, не сприяє поглибленню взаєморозуміння між нашими народами. Дорога до справжньої дружби веде передусім через правду і взаєморозуміння. Визнаємо, що жодна мета не може становити виправдання для злочинів, насильства і застосування колективної відповідальності». У заяві відзначалося, що інколи джерела конфліктів були поза Україною і Польщею, склалися через незалежні від поляків і українців

обставини та недемократичні політичні системи, нав'язані нашим народам проти їхньої волі.

У заяві запламувалося виконавців усіх злочинів, які спричинили терпіння загиблим і примусово переселеним полякам і українцям. Одночасно виражалося вдячність всім, хто протягом тих важких років діяв на користь зближення наших народів.

Оскільки незалежні Україна і Польща є добрими сусідами і стратегічними партнерами, у декларації наголошувалося на важливості подолання кривди, яка залишилася у пам'яті багатьох українців і поляків. «До цього схиляє нас не тільки повага демократичних цінностей, пошана прав людини, основних принципів і норм міжнародного права, але також прагнення побачити Україну і Польщу в об'єднаній Європі».

Інтерпретацією спільного минулого та його складних періодів повинні зайнятися спеціалісти, які в атмосфері відкритості ретельно дослідять факти та підготують їхні об'єктивні оцінки. Для кращого взаєморозуміння між польським і українським народами необхідно стимулювати діалог середовищ, які формують громадську думку. Слід також ширше використовувати можливості польських громадян українського походження і українських громадян польського походження, які своєю працею роблять значний внесок до культурного і економічного розвитку наших держав. Вони повинні стати аніматорами тісної співпраці Польщі і України. Обидві держави повинні опікуватися і підтримувати розвиток польської меншини в Україні і української меншини в Польщі. У декларації стверджувалося, що Польща і Україна докладуть старань, щоб свідомість молодого покоління не була обтяжена спогадами трагічних сторінок історії. Майбутнє покоління повинне жити у спільному європейському домі, в якому не буде місця для упереджень і недовіри. Президенти обох держав обіцяли здійснювати патрунування над зміцненням ідеї польсько-українського порозуміння і примирення.

«У давнину наші предки виливали воду на шаблі на знак миру, союзу і братерства. І сьогодні ми, поляки і українці, хочемо влити у наші серця почуття дружби і солідарності. На порозі XXI століття пам'ятаймо про минуле, але думаймо про майбутнє!» [4, s. 17].

На зустрічі 7 квітня 2000 р. з прем'єром В. Ющенком А. Квасневський висловився за наповнення політики примирення конкретним змістом, що повинно «мати результатом залучення до взаємної співпраці не тільки політиків, але й громадян» [2, k. 74].

Підтримку намаганням польського і українського керівництва досягнути компромісів у сфері політики пам'яті надавав Папа римський. З нагоди 60-ї річниці подій на Волині Іоанн Павло II видав

звернення, в якому зазначив, що нове тисячоліття вимагає, щоб українці і поляки не залишалися поневоленими сумними споминами минулого. «Роздумуючи над минулими подіями в новій перспективі і будуючи краще майбутнє для всіх, нехай подивляться на себе взаємно поглядом примирення. (...) Заохочую обидва братні народи, щоб безмірно і наполегливо прагнули до пошуків співпраці і миру» [14, s. 2].

Згідно з домовленостями 2004 р. був проведений як Рік Польщі в Україні, а 2005 – як рік України в Польщі. Систематично відбуваються зустрічі на найвищому рівні, діє Консультативний комітет. На засіданнях польсько-українського президентського комітету обговорювалися питання європейської і євроатлантичної інтеграції, військово-політичні проблеми, енергетична безпека, хід підготовки до спільного проведення фіналу чемпіонату Європи з футболу 2012 р., культурна і наукова співпраця. Зокрема, 29–30 червня 2000 р. у Львові на засідання Консультативного комітету Президентів Польщі і України обговорювалися проблеми примирення, будови трубопроводу Одеса-Броди, збереження культурної спадщини [3, k. 89].

Значні результати було досягнуто в економічній галузі. Обґрунтовуючи концепцію трубопроводу Одеса-Броди-Гданськ, А. Квасневський наголошував: «Шлях, що веде з портів Одеси на північний захід, є природним торговельним шляхом, який історично пов'язує Центральну Європу з Близьким Сходом. Саме тут, через Одеський, Іллічівський, Південний причали, найкоротший шлях з Близького та Середнього Сходу веде не лише до Варшави та Гданська, але й до Берліна та Гамбурга, а також до Стокгольма та Лондона. Це шлях, який оминає політично нестабільні регіони, все більш перевантажені середземноморські шляхи та природний комунікаційний бар'єр Карпатських гір».

Лобіювання України здійснювалося А. Квасневським на багатьох рівнях і форумах. Звертаючись до польських підприємців, А. Квасневський закликав до підтримки України. «Польща має обов'язок підтримувати Україну на міжнародному рівні. Я намагаюся це робити, але ви також маєте багато чого зробити. Україна – молода країна, незважаючи на свою велику історію, країна, чия демократія є свіжою, але країна, яка щодня доводить, що вона займає важливу позицію в міжнародному житті. Однак, часто це є нездоланим бар'єром для розуміння того, що відбувається в Україні і чому такі інституції, як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, а також інші міжнародні фінансові організації повинні підтримувати трансформації, які відбуваються в сусідній Україні. Я прошу вас завжди пам'ятати, що наш обов'язок – підтримувати зусилля України. Чим краще буде Україні, тим краще буде Польщі. Чим краще буде нашим українським друзям, тим більше ми будемо впевнені

в майбутньому нашого регіону і всієї Європи. Це надзвичайно важливе завдання, і я хотів би попросити ділових людей, які зібралися тут, у Жешуві, у 1999 році, бути адвокатами, навіть у невеликому масштабі, але щодня, України, яка є не тільки нашим стратегічним партнером, не тільки нашим великим сусідом, але й нашим другом».

Лобіюючи інтереси України, польський президент не був згоден з думкою, що потрібно спочатку дочекатися ефекту від реформ, а потім допомагати Україні фінансово. Без фінансової допомоги реформ не буде. «І відповідальність сьогодні Валютного фонду, Світового банку, Європейського банку якраз в цьому і полягає. Ці інституції мають взяти на себе складні рішення, ми знаємо, ризик ініціативи і ризик підтримки необхідних реформ, які готуються у нашого дружнього сусіда».

Україна, з її людським та економічним потенціалом і особливим розташуванням на карті Європи, буде однією з тих країн, які визначатимуть політичну та безпекову архітектуру нашого континенту на десятиліття вперед. «Ми не просто хочемо допомогти в експертному сенсі. Ми повинні все більше бути присутніми в Україні через інвестиції, в банківській системі, в системі страхування, в тих сферах, які ще не відкриті. Це буде реальна підтримка реформ, які відбуваються в Україні, це також буде чітка підтримка включення України в європейську взаємодію».

А. Квасневський наголошував на необхідності підтримки реформ в Україні. «Ми не повинні припиняти працювати разом і включати Україну в міжнародне співробітництво, в європейські структури та організації, які визначають форму сучасного світу». Україна, з її людським та економічним потенціалом, з її особливим місцем на карті Європи, буде однією з країн, які визначатимуть політичну та безпекову архітектуру нашого континенту на десятиліття вперед. Європа буде іншою, якщо Україна буде залучена до дуже тісної співпраці в різних європейських структурах, якщо вона зможе брати участь у європейському ринку, і Європа буде іншою, якщо ці можливості не будуть створені для України, якщо вона фактично має єдину можливість для розвитку, співпрацюючи зі своїми східними партнерами. «Це не лише питання власного вибору України, який вона вже зробила, але й питання нашої спільної відповідальності за майбутнє незалежної, демократичної та суверенної України. Це також наша спільна відповідальність за майбутнє Європи».

А. Квасневський наголошував на важливості для України накопиченого польського досвіду економічної та політичної трансформації. «Ми готові ділитися, вказуючи на те, що вдалося, і застерігаючи від того, що не вдалося. Такий досвід є повчальним, і ми можемо застерегти від деяких помилок чи упущень наших українських партнерів.

Ми не просто хочемо допомогти в експертному сенсі. Я думаю, що ми повинні все більше і більше бути присутніми з інвестиціями в Україні, в банківській системі, в системі страхування, в тих сферах, про які ви говорили, які ще не відкриті, які ще попереду. Це також буде дуже реальна підтримка реформ, які відбуваються в Україні. Це також буде дуже чітка підтримка включення України в європейську співпрацю».

У 2004 р. польський президент взяв активну участь у пошуку шляхів виходу із внутрішньоукраїнської кризи у період президентських виборів. Він організував приїзд до Києва Хав'єра Солани і Валдаса Адамкуса, які виступили як міжнародні посередники на переговорах влади і опозиції. Тоді ж А. Квасневський висунув пропозицію Круглого стола для розв'язання внутріукраїнських протиріч.

А. Квасневський відзначав польські помилки на українському напрямку, особливо в період правління «Права і справедливості». «Уряд і президент багато років були пасивними щодо України. Певною мірою це стало наслідком очікувань частини електорату ПiC, глибоко вкорінених в історичних питаннях, особливо Волинської різанини. Не було активної політики, яку я проводив і яку продовжували президенти Качинський та Коморовський». На думку А. Квасневського, втрата Варшавою ініціативи привела до ослаблення її впливів у західних структурах. «Через ці упущення ми втратили перевагу в ЄС і НАТО, де раніше вважалися експертом в українських справах. Не адвокатом, а саме експертом». Ідеальним розв'язанням, на думку А. Квасневського, був би вступ України до ЄС. «Тоді у нас немає кордону, але є спільні інтереси, спільні системи, які працюють. Я можу уявити чудові відносини між Польщею та Україною в рамках ЄС, міцною основою є, наприклад, присутність мільйонів українців у Польщі, які тут мешкають та влаштовують своє життя. Був би не проти, якби Польща та Україна як країни-члени ЄС підписали угоду про дуже тісні стосунки, захист людей, культурний обмін, вивчення мов» [1].

Протягом багатьох років екс-президент Польщі займався лобіюванням інтересів України на міжнародній арені. Згідно з оцінками Інституту світової політики (Київ) А. Квасневський визнавався найкращим лобістом України. При цьому враховувалися критерії постійного залучення до української тематики; промування України з міжнародних трибун: під час міжнародних конференцій, на шпальтах закордонної преси тощо; та помітного сприяння європейській інтеграції України.

Після перемоги Д. Трампа на виборах президента США А. Квасневський висунув пропозицію, щоб А. Дуда, який мав непогані відносини з новообраним главою держави, здійснив «останню місію», якою було б виконання його обов'язку перед

Польщею, Україною і регіоном, тобто надати йому правдиву інформацію про ситуацію і не допустити узалежнення від ілюзій чи наївності.

А. Квасневський переконаний, що з різних варіантів завершення російсько-української війни, заморожений конфлікт був би найгіршим розв'язанням. «Це не є мир, це є лише заморожена війна, яка, на мою думку, буде діяти на користь Путіна – дає йому час на перегрупування армії, на виробництво більшої кількості зброї, а для України це фатальне повідомлення, оскільки Україна не матиме ані повернутих територій, ані не зможе думати про своє майбутнє, ніколи не знатиме, коли ця війна може бути заморожена».

Соціологічні опитування 2018 р. засвідчили, що А. Квасневський має найвищий рейтинг серед президентів Польщі, набравши 36%, відповідно 25% не змогли визначитися, 11% – Л. Качинський, 11% – А. Дуда, 7% – Л. Валенса, 4% – Б. Коморовський і 1% – В. Ярузельський [6].

Висновки. Президентура А. Квасневського вирізняється порівняно з правліннями інших глав держави III Речіпосполитої. За його каденції ухвалено нову Конституцію, Польща вступила в ЄС і НАТО. Започатковані А. Квасневським ініціативи: запрошення України до групи центрально-європейських держав, підтримка реформ і демократизації, лобіювання вступу до НАТО і ЄС, декларація про примирення, побудова нафтопроводу Одеса-Гданськ, щорічний економічний форум в Жешові, створення польсько-українського військового підрозділу, – залишаються актуальними і в сьогоденній ситуації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. «Я пообіцяв Януковичу, що оголошу його винним у кровопролитті». Спогади Квасневського про Майдан. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/11/21/7173918/> (дата звернення: 21.11.2023).
2. Archiwum Prezydenta RP. Zespół Informacji i Komunikacji Społecznej. Sygn. 420 / 3. t. 2. K. 74. Spotkanie Prezydenta RP z Premierem Ukrainy.
3. Archiwum Prezydenta RP. Zespół Informacji i Komunikacji Społecznej. Sygn. 420 / 3. t. 3. K. 89. Posiedzenie Komitetu Konsultacyjnego Prezydentów Polski i Ukrainy we Lwowie.
4. Les Archives de l'Institut Littéraire a Paris (AILP). 1997. Vol. 2. P. 304. Wspólne oświadczenie prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy o porozumieniu i pojednaniu podpisane w Kijowie 21.V. 1997 r. *Dziennik Związkowy*. 13–15 VI 1997. S. 17.
5. Les Archives de l'Institut Littéraire a Paris (AILP). Les Coupures de Presse (CP). 1996. Vol. 1. P. 59. Rosolak E. Zagraniczny chrzest prezydenta. *Trybuna*. № 12. 15.01.1996.
6. Polacy wybrali najlepszego prezydenta III RP. Olbrzymia przewaga. URL: <https://wiadomosci.wp.pl/polacy-wybrali-najlepszego-prezydenta-iii-rp-olbrzy->

[mia-przewaga-6247867594126977a](https://wiadomosci.wp.pl/polacy-wybrali-najlepszego-prezydenta-iii-rp-olbrzy-mia-przewaga-6247867594126977a) (дата звернення: 4.05.2018).

7. Polsko-Ukraiński Szczyt Gospodarczy w Rzeszowie. URL: <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2000-i-starsze/polsko-ukrainski-szczyt-gospodarczy-w-rzeszowie,32525,archive> (дата звернення: 14.11.2024).

8. Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski wziął udział w konferencji «Zapobieganie konfliktom etnicznym w Europie... URL: <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2000-i-starsze/preezydent-rp-aleksander-kwasniewski-wzial-udzial-w-konferencji-zapobieganie-konfliktom-etnicznym-w-europie,34036,archive> (дата звернення: 14.11.2024).

9. Rozmowa z prezydentem Aleksandrem Kwaśniewskim. Rozmawiał B. Osadczuk. *Dziennik Kijowski*. № 4 (59). Luty 1997. S. 1, 3.

10. Statement by Aleksander Kwasniewski, President of the Republic of Poland at the Conference «Coexistence of nations and... URL: <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2000-i-starsze/statement-by-aleksander-kwasniewski-president-of-the-republic-of-poland-at-the-conference-coexistence-of-nations-and,32286,archive> (дата звернення: 14.11.2024).

11. Otwarcie międzynarodowej konferencji «Polska – jej sąsiedzi i jej mniejszości». URL: <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2000-i-starsze/otwarcie-miedzynarodowej-konferencji-polska-jej-sasiedzi-i-jej-mniejszosci,33875,archive> (дата звернення: 14.11.2024).

12. Wizyta państwowa na Ukrainie. URL: <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2000-i-starsze/wizyta-panstwowa-na-ukrainie,32204,archive> (дата звернення: 14.11.2024).

13. Wizyta państwowa na Ukrainie. URL: <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2000-i-starsze/wizyta-panstwowa-na-ukrainie,32204,archive> (дата звернення: 14.11.2024).

14. Zakład Narodowy im. Ossolińskich (ZNiO). Dział rękopisów (DR). Akc. 115/06. Npgn. Fax. Katolicka Agencja Informacyjna. Jan Paweł II wystosował list z okazji 60. rocznicy wydarzeń na Wołyniu. 08-07-2003. S. 2.

REFERENCES:

1. «Ya poobitsyav Yanukovychu, shcho oholoshu yoho vynnym u krovoproltytti». Spohady Kvasnevs'koho pro Maydan. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/11/21/7173918/> (data zvernennya: 21.11.2023).
2. Archiwum Prezydenta RP. Zespół Informacji i Komunikacji Społecznej. Sygn. 420 / 3. t. 2. K. 74. Spotkanie Prezydenta RP z Premierem Ukrainy.
3. Archiwum Prezydenta RP. Zespół Informacji i Komunikacji Społecznej. Sygn. 420 / 3. t. 3. K. 89. Posiedzenie Komitetu Konsultacyjnego Prezydentów Polski i Ukrainy we Lwowie.

4. Les Archives de l'Institut Litteraire a Paris (AILP). 1997. Vol.2. P.304. Wspólne oświadczenie prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy o porozumieniu i pojednaniu podpisane w Kijowie 21.V. 1997 r. *Dziennik Związkowy*. 13–15. VI 1997. S. 17.
5. Les Archives de l'Institut Litteraire a Paris (AILP). Les Coupures de Presse (CP). 1996. Vol. 1. P. 59. Rosolak E. Zagraniczny chrzest prezydenta. *Trybuna*. № 12. 15.01.1996.
6. Polacy wybrali najlepszego prezydenta III RP. Olbrzymia przewaga. URL: <https://wiadomosci.wp.pl/polacy-wybrali-najlepszego-prezydenta-iii-rp-olbrzymia-przewaga-6247867594126977a> (data zvernennya: 4.05.2018).
7. Polsko-Ukraiński Szczyt Gospodarczy w Rzeszowie. URL: <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2000-i-starsze/polsko-ukrainski-szczyt-gospodarczy-w-rzeszowie,32525,archive> (data zvernennya: 14.11.2024).
8. Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski wziął udział w konferencji «Zapobieganie konfliktom etnicznym w Europie...» URL: <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2000-i-starsze/preezydent-rp-aleksander-kwasniewski-wzial-udzial-w-konferencji-zapobieganie-konfliktom-etnicznym-w-europie,34036,archive> (data zvernennya: 14.11.2024).
9. Rozmowa z prezydentem Aleksandrem Kwaśniewskim. Rozmawiał B.Osadcuk. *Dziennik Kijowski*. № 4 (59). Luty 1997. S. 1, 3.
10. Statement by Aleksander Kwasniewski, President of the Republic of Poland at the Conference «Coexistence of nations and...» URL: <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2000-i-starsze/statement-by-aleksander-kwasniewski-president-of-the-republic-of-poland-at-the-conference-coexistence-of-nations-and,32286,archive> (data zvernennya: 14.11.2024).
11. Otwarcie międzynarodowej konferencji «Polska – jej sąsiedzi i jej mniejszości». URL: <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2000-i-starsze/otwarcie-miedzynarodowej-konferencji-polska-jej-sasiedzi-i-jej-mniejszosci,33875,archive> (data zvernennya: 14.11.2024).
12. Wizyta państwowa na Ukrainie. URL: <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2000-i-starsze/wizyta-panstwowa-na-ukrainie,32204,archive> (data zvernennya: 14.11.2024).
13. Wizyta państwowa na Ukrainie. URL: <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2000-i-starsze/wizyta-panstwowa-na-ukrainie,32204,archive> (data zvernennya: 14.11.2024).
14. Zakład Narodowy im. Ossolińskich (ZNiO). Dział rękopisów (DR). Akc. 115/06. Npgn. Fax. Katolicka Agencja Informacyjna. Jan Paweł II wystosował list z okazji 60. rocznicy wydarzeń na Wołyniu. 08-07-2003. S. 2.

Polish-Ukrainian relations in Aleksander Kwasniewski's political thought

Genyk Mykola Antonovych

Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department
of Political Sciences
Vasyl Stefanyk Precarpathian National
University
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
Ukraine
ORCID: 0000-0002-5716-8299

The implementation of the principles of Polish-Ukrainian reconciliation devised by emigrant circles in the practical plane of interstate relations is perhaps one of the most important stages of the reconciliation process itself. Politicians, statesmen and governments have been playing a key role in this. Much of the credit for the Polish-Ukrainian rapprochement goes to the Polish politician, journalist and public figure Aleksander Kwasniewski. The concept of Polish-Ukrainian cooperation in A. Kwasniewski's political thought has included several elements: advocating the crucial importance of the Warsaw-Kyiv axis for the security of the whole region of East and Central Europe, resolving historical disputes, liberalising policies towards national minorities, achieving reconciliation, and lobbying for Ukraine's European integration and economic aspirations.

The normalisation of Polish-Ukrainian relations, the institutionalisation of bilateral reconciliation and the advocacy of Ukraine's interests in the international arena have become important areas of Alexander Kwasniewski's activities. During his two presidential terms, he initiated a number of bilateral projects in the political and economic spheres. A. Kwasniewski took part in resolving the 2004 internal Ukrainian crisis, and currently serves as an adviser to Ukrainian political institutions and an expert in bilateral cooperation. He has been repeatedly recognised as the best lobbyist for Ukraine in the international arena. In the context of Polish-Ukrainian cooperation, A. Kwasniewski's presidency stands out among the presidencies of other heads of state of the Third Rzeczpospolita. During his term, a new Constitution was adopted, and Poland joined the EU and NATO. The initiatives launched by A. Kwasniewski: inviting Ukraine to join the group of Central European states, supporting reforms and democratisation, lobbying for NATO and EU membership, the declaration of reconciliation, the construction of the Odesa-Gdansk oil pipeline, the annual economic forum in Rzeszow, and the creation of a Polish-Ukrainian military unit, have lost none of their relevance in the current situation.

Key words: Polish-Ukrainian relations, Polish-Ukrainian reconciliation, Aleksander Kwasniewski, lobbying.